

Betreft **Reactie OVAL - internetconsultatie Participatiewet
in Balans**

Datum 28 juni 2023

OVAL, de brancheorganisatie van arbodiensten, jobcoachorganisaties, loopbaan- en re-integratiebedrijven, kan zich goed vinden in het uitgangspunt van dit wetsvoorstel om de mens meer centraal te stellen. Het is goed dat er meer oog komt voor individuele omstandigheden en bovendien ongewenste neveneffecten (hardheden) van de Participatiewet wordt tegengegaan. OVAL juicht het streven naar eenvoud en duidelijkheid toe in dit wetsvoorstel. De Participatiewet is nu voor veel mensen een doolhof, ondersteunt mensen onvoldoende naar werk of andere vormen van participatie en creëert onduidelijkheid en ongelijkheid voor werkgevers die graag werk bieden aan mensen (met of zonder arbeidsbeperking) uit de Participatiewet.

Om ervoor te zorgen dat deze wet gaat werken ziet OVAL drie belangrijke verbeterpunten in deze wet.

1. **Recht op ondersteuning**

In de visiebrief Participatiewet in balans¹ wordt aangegeven dat mensen passende ondersteuning moeten krijgen om volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving. In de eerste plaats via werk of, als dat niet haalbaar is, door andere vormen van participatie. Dit streven onderschrijft OVAL van harte. OVAL constateert echter dat teveel mensen nu te weinig of geen ondersteuning krijgen om naar (duurzaam) werk te worden begeleid. Specifiek betreft dit niet-uitkeringsgerechtigden (Nuggers), zoals schoolverlaters van het speciaal onderwijs.

Dit gebrek aan ondersteuning wordt bevestigd in het rapport Spiegel bestaanszekerheid van de Nederlandse Arbeidsinspectie. In dit rapport is te lezen dat de combinatie van grote caseloads en hoge registratiedruk volgens uitvoeringsprofessionals tot gevolg heeft dat zij onvoldoende tijd hebben om voldoende aandacht aan al hun klanten te geven. Het rapport laat zien dat uitvoeringsprofessionals vaker prioriteit leggen bij klanten die dicht bij de arbeidsmarkt staan of zelf aan de bel trekken.² Hierdoor ontvangt niet iedereen de ondersteuning die voor hen nodig is.

¹ Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2023) 'Visiebrief Participatiewet in balans', URL: [Kamerbrief over visie Participatiewet in balans | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

² Nederlandse Arbeidsinspectie (2023) 'Spiegel bestaanszekerheid 2022', URL: [Spiegel Bestaanszekerheid 2022 | Rapport | Nederlandse Arbeidsinspectie \(nlarbeidsinspectie.nl\)](#)

In deze wet wordt ingezet op passende ondersteuning om daarmee mensen te helpen hun talenten te ontwikkelen, zelfredzaamheid en veerkracht te bevorderen en mensen helpen hun eigen plek te vinden in de maatschappij. Met als gevolg dat zij daarbij structureel minder afhankelijk worden van inkomensondersteuning. OVAL mist echter in dit wetsvoorstel de concrete uitwerking hoe deze passende ondersteuning er uit gaat zien. Wat OVAL betreft dienen alle mensen in de Participatiewet de juiste ondersteuning te krijgen om daarmee hun mogelijkheden te benutten en daarmee actief deel te nemen aan de samenleving op een manier die voor hen haalbaar en zinvol is. Dit wordt op dit moment onvoldoende in de wet geconcretiseerd.

Om passende ondersteuning te bieden is het van belang om inzicht te hebben van de (medische) belastbaarheid van mensen in de Participatiewet. OVAL ervaart dat deze (medische) belastbaarheid niet altijd aanwezig is of goed wordt ingeschat door gemeenten. Het ontbreken van deze (medische) belastbaarheid leidt tot schrijnende situaties. Zoals dat iemand op een volstrekt verkeerde werkplek wordt geplaatst en daardoor volledig vastloopt of dat er geen rekening is gehouden met een geleidelijke urenopbouw waardoor deze persoon langdurig uitvalt. Het gevolg hiervan is dat mensen nog langer en verder van de arbeidsmarkt komen te staan of dat er helemaal niets met deze persoon wordt gedaan. Naast deze schrijnende situaties is dit een verspilling van tijd en geld.

OVAL pleit er om die reden voor dat gemeenten, net zoals het UWV, ook de (medische) belastbaarheid van mensen met een arbeidsbeperking onderzoeken en verstrekken aan re-integratiebedrijven. Op die manier kunnen meer en betere matches worden gemaakt tussen werknemer en werkgever. En dit leidt ertoe dat meer mensen een passende baan vinden.

Daarnaast ziet OVAL dat de eigen inschatting vanuit de gemeente tijdens een gesprek met een werkzoekende niet altijd voldoende is en dat dan ook niet altijd leidt tot geslaagde re-integratie of duurzame uitstroom. Het zou om die reden goed zijn om te werken met een landelijke, uniforme werkwijze voor methodisch re-integreren met een gevalideerd objectief instrument bij de intake-fase.

Ter verdere concretisering pleit OVAL ervoor dat er voor mensen in de Participatiewet een recht op ondersteuning komt. Dit betekent dat elke persoon vanuit de Participatiewet die om ondersteuning vraagt deze ook ontvangt. Hiermee wordt het duidelijk voor de persoon in de Participatiewet dat zij te allen tijde ondersteuning kunnen ontvangen als zij dat wensen. Belangrijk dat het perspectief op duurzaam werk hierbij leidend dient te zijn en niet het budget.

Een bijkomend positief effect van dit recht op ondersteuning is dat ook personen die al voor langere duur in de Participatiewet zitten, actiever kunnen worden benaderd voor ondersteuning. Omdat mensen niet altijd zelf direct gebruik maken van dit recht zouden gemeenten actiever mensen moeten benaderen om hen passende ondersteuning aan te bieden. Gemeenten krijgen hierdoor de kans om aan de slag te gaan met mensen die uit beeld zijn geraakt of waarbij het lastig is een beeld te vormen van de mogelijkheden. Re-integratiebedrijven kunnen hierbij goed ondersteunen. In dit kader zien we graag een “onderzoeksmogelijkheid participatie” waarbij gemeente in samenwerking met re-integratiebedrijven de kans krijgen om te onderzoeken wat de participatiemogelijkheden van diegene die langdurig uit beeld zijn geraakt. Zo staat niet de caseload, maar de mens centraal.

Tevens pleit OVAL ervoor om de vier weken zoektermijn voor jongeren t/m 27 jaar volledig af te schaffen en deze dus niet als kan-bepaling in de wet te handhaven. Uit de praktijk is bekend dat hoe eerder mensen worden geholpen, hoe sneller zij duurzaam werk vinden. De vier weken zoektermijn is hierbij dan ook belemmerend bij het begeleiden van jongeren naar werk.

- Geef mensen in de Participatiewet recht op ondersteuning
- Schaf de vier weken zoektermijn af
- Creëer de mogelijkheid om mensen die uit beeld zijn geraakt via publiek private samenwerking op te pakken of te diagnosticeren.

2. **Zet de infrastructuur in haar kracht**

In het rapport Spiegel bestaanszekerheid 2022 constateert de Arbeidsinspectie dat de uitvoering van inkomensondersteuning bij de meeste klanten goed verloopt. Klanten die financiële ondersteuning krijgen op grond van de Participatiewet zijn doorgaans tevreden met de dienstverlening.

Omdat in datzelfde rapport de Arbeidsinspectie aangeeft dat klantmanagers te maken hebben met hoge caseloads en een hoge werkdruk doet OVAL de suggestie de suggestie voor een betere samenwerking tussen gemeenten en re-integratiebedrijven. OVAL is van mening dat ervaring en expertise leidend zouden moeten zijn. Om die reden pleit OVAL ervoor om re-integratiebedrijven samen met de gemeenten (regie) de re-integratie van mensen in de Participatiewet op zich nemen. Re-integratiebedrijven hebben kennis, ervaring in re-integratie, jobfinding en jobcoaching en zijn succesvol bewezen in het begeleiden van mensen naar werk vanuit de Participatiewet. Bovendien verlenen re-integratiebedrijven al begeleiding en ondersteuning voor vrijwel de gehele WIA-, Wajong- en Ziektewet-populatie en behalen zij daarmee goede resultaten.

Gemeenten kunnen zich dan vooral focussen op waar zij in excelleren, namelijk inkomensondersteuning en handhaving van wet- en regelgeving. Bovendien maakt een duidelijk onderscheid in uitvoering van deze activiteiten het proces voor de klanten duidelijk en transparant. Bij de gemeente gaat het dan over de uitkering en eventuele handhaving. Bij het re-integratiebedrijf ligt de focus op de toekomst en de arbeidsmarkt.

OVAL stelt een onderzoek voor waarbij enerzijds private partijen verantwoordelijk worden voor de re-integratiedienstverlening en anderzijds gemeenten de inkomensondersteuning en handhaving op zich nemen. Dit zou via een experimenteerartikel, artikel 83 van de Participatiewet, mogelijk moeten worden gemaakt. Via een experiment kan worden bekeken op welke manier mensen in de Participatiewet op de best mogelijke manier naar duurzaam werk kan worden begeleid.

- Maak een experiment beschikbaar waarbij re-integratiedienstverlening en inkomensondersteuning/handhaving wordt gesplitst

3. Zorg voor harmonisering, transparantie en duidelijkheid

Vanwege de tekorten op de arbeidsmarkt staan werkgevers te springen om personeel. Echter werkgevers ervaren obstakels bij het in dienst nemen van mensen, vanwege de belemmeringen die voortkomen uit de Participatiewet. Voorzieningen die per gemeente verschillen en lokale regelgeving die per gemeente anders is. Deze ongelijkheid op basis van postcode is ongewenst en bovendien schrikt dit werkgevers af die graag mensen uit de Participatiewet in dienst willen nemen. Werkgevers worden geconfronteerd met verschillend gemeentelijk beleid hetgeen tot ongelijke situaties leidt op de werkvloer. Dit is frustrerend voor werkgevers, maar bovenal oneerlijk voor mensen die ondersteuning nodig hebben. Door deze gemeentelijke verschillen vinden minder mensen uit de Participatiewet geen werk en daardoor blijven vacatures onvervuld.

Harmonisering van gemeentelijke regelgeving is daarom gewenst. De verschillen bij bijvoorbeeld de inzet van jobcoaching in soort, duur, tarifiering en kwaliteitseisen zijn, ook na de VNG model re-integratieverordening, nog steeds volop aanwezig.

Ook constateert OVVAL dat de inzet van passende ondersteuning bij gemeenten onderling zeer verschillend is. Het gaat dan niet alleen om de inzet van deze passende ondersteuning maar ook om de eisen aan deze ondersteuning en de wijze waarop dit wordt ingezet. Hierdoor ontstaan in het land grote verschillen waardoor het oorspronkelijk doel van de inzet van passende ondersteuning binnen de ene gemeente goed vorm zal krijgen maar waar het in de andere gemeente niet

wordt ingezet zoals deze wet beoogt. Dit betekent dat een persoon in de ene gemeente betere ondersteuning krijgt dan een persoon in een andere gemeente. Voorbeelden hiervan zijn het bepalen van de participatiemogelijkheden door een arbeidsdeskundige tot de keuze voor het soort trajecten en de eisen waaraan trajecten en hun uitvoerders moeten voldoen.

Om deze ongewenste effecten tegen te gaan pleit OVAL om voorzieningen te harmoniseren. Op die manier krijgen mensen in de Participatiewet en werkgevers duidelijkheid. Maak kwaliteit van dienstverleners en een gelijk speelveld leidend bij de inzet van passende ondersteuning van mensen, en biedt de mogelijkheid tot het inzetten van (modulaire trajecten). Een eenvoudige en effectieve manier om dit te harmoniseren is om gebruik te maken van het UWV inkoopkader. Deze werkwijze van het UWV is beproeft en kenmerkt zich door duidelijkheid, transparantie en effectiviteit.

- Harmoniseer voorzieningen voor duidelijkheid voor werkgevers en het voorkomen van ongelijkheid tussen mensen in de Participatiewet.

4. Meer inzet om mensen naar kansrijke sectoren te begeleiden

Als laatste biedt OVAL ook graag haar hulp aan. De leden van OVAL kunnen en willen dolgraag meer mensen uit de Participatiewet aan het werk helpen en hen begeleiden naar kraptesectoren, zoals banen in de zorg, onderwijs of de energietransitie. Het is dan van belang dat deze private partijen daartoe ook de gelegenheid krijgen. Dat is nu niet altijd het geval.

Het kabinet werkt op dit moment samen met belanghebbende partijen aan de uitwerking en concretisering van de uitbreiding van de arbeidsmarktinfrastructuur. Het is daarbij belangrijk dat private dienstverleners ook toegang (blijven) houden tot de regionale werkcentra. Dat is nu niet altijd het geval. Dat is een gemiste kans.

OVAL-leden kunnen, en zijn daartoe ook bereid, werknemers die voor langere tijd aan de kant staan naar werk begeleiden. Dit geldt ook voor wie geen publieke of private ondersteuning aanwezig is. Om dit te kunnen realiseren, is regel- en financiële ruimte nodig. De beperkte verruiming van de bijverdiengrenzen is dan ook onvoldoende om mensen de stap naar werk te laten zetten.

- Geef private dienstverleners de (financiële) ruimte en mogelijkheden om mensen, ook voor wie geen vangnet beschikbaar is, naar werk te begeleiden.
- Verruim de bijverdiengrenzen, zodat werken vanuit de Participatiewet gaat lonen...